

YİTİK ŞEHİR İSTANBUL (3)

Balat: Eski Yahudi yerleşmesi. Önce bankerlik, zevk ve sefahattin; sonradan zanaatkâr ve kumarhane, şimdilerde sefaletin adresi. Hemen üst tarafında Fener Rum Ortodoks Patrikhanesi yine çokkültürlüğün ortak noktalarından biri. Zeyrek'in orda ilk Yahudi sinagoğu Fatih Sultan zamanında hahambaşılık verilmiş ve tanınmış. Aşağıda patrik ve patrikhane tanınmış (bu aynı zamanda Ortodoks Hristiyanlığının da korunmaya alınmasıdır). Fatih'in üç dini bir arada yaşatıp koruduğu kadim yerlerden biridir.

Azınlıkların mahkemesi ayrıdır, ancak Musevi-Hristiyan çatışmalarına ayrı mahkemeler kurduran Sultan Fatih, bu mahkemelerin başkanlığını da kendisi üstlenmiştir. Musevi yurttaşlarımızı koruyan iki mahkeme kararına bizzat imza atmıştır. Yahudilerin '*Azyme Ekmei*' ne Hristiyan kanı katıldığı iddia edilir ve Yahudilere saldırı düzenlenir. Bunun iftira olduğunu mahkeme kararıyla tescil edip bir fermanla duyuran da Fatih'tir. Barış içinde bir arada yaşamının iyi bir örneğidir.

1492'de İspanya'dan Yahudi sürgününe kucak açan, ev sahipliği yapan II. Bayazıt Han' dır. Yine Yavuz Selim zamanında saray görevlileri de başta olmak üzere askeri teçhizat imalathanelerinin başına da Yahudiler getirilmiştir. Din ayrımı olmadan her yurttaş yeteneğine göre işlere koşturulmuştur. O zamanın İstanbul'u, bugünün New York'u gibi. Farklılar bir arada yaşıyor-yarıyor ve gelişmenin yaratıcı temel dinamiklerini oluşturuyorlar. Yavuz Selim'in 8 yıllık başarısını buna bağlar yabancı tarih yazarları.

Eyüb: Eyüb Sultan Hazretlerinin türbesinin bulunduğu, Fatih'in fetihde girdiği ilk kapı bugün acınası haldedir. Sadece Pier Loti teras kahvehaneleri ve onun etrafındaki eski Osmanlı taş ve ahşap binalar tekrar restore edilmeye başlandı. Anakent belediyesi, iki de özel sektör (İhlas ve Ülker) oradaki mülkiyetleri satın alarak tarihi dokuyu koruyarak yeni mekân üretmeye başladılar, katkısı olan herkese teşekkür ediyorum. Ancak Balat girişi mezbelelik halinde duruyor. Surlar, sarnıçlar delik deşik, etrafı teneke evlerle işgal altında; orası bize, biz oraya mahzun mahzun bakıyoruz. Topkapı Surları'nın, Dalan döneminde restorasyonuna başlandı, yarım yamalak öylece kaldı. O restorasyonun bir kısmı da depremde döküldü. Buradaki önerim biraz masraflı; yıkıntılar tamir edilmeli, eski ihtişamı yeniden ortaya çıkarılmalıdır. Bizi fazla ilgilendirmez, ama Koca Bizans'ın torunları (Valery Giscard d'Estaing' de dahil) oraları görmeye gelir, bize de çorba parası çıkar hani! Sultan İkinci Mahmut' un devasa Feshane Fabrikası bugün incik boncuk satılan, uyduruk '*kültür*' merkezi yapılmıştır. Bahçesinde ramazan çadırı açılıp soytarı panayırı yapılacağına; Türk aydınlanmasının kılıcı olan II. Mahmut ve III. Selim müzesi haline getirilmelidir.

Fatih: Önce Vatan-millet-Ordu caddeleriyle bıçaklandı, sonra da tarihi yarımada'nın yıkım ve yağması başladı. On kilometre yol yapıp kenti ileri taşımak yerine, mevcut o güzelim tarihi binaları yıkıp apartman dikmek daha kolay geldi bize.

Fatih semti denilince Tekfur Sarayı ve Animas Zindanı'nı anmadan geçemeyiz. Animas Zindanı'nın üzerinde çay bahçesi var ve üç külhanbeyi çalıştırıyor burayı. Zindana giriş çıkış için onların raconunu görmek gerekiyor. Turist başı 15-20 milyon alıyorlar. Burası Bizans, burada kanunları herkes kendisi koyar. Bu da Bizans'tan miras kalmış olsa gerek!

Tekfur Sarayı : Kapısı kilitli, bir Türk yiğidi arkadan insan boyunun üstünde bir delik açmış, orayı görmek isteyen turistlere 15 milyon '*törkîş lira*' ya tırmanma izni vermektedir. Ehh! Ne de olsa Hoca Nasreddin soyuyuz! Yedikule zindanları Japon sıvayla sıvanmaya başlandı... İmdaaat...!!!

Fatih Külliyesi'ne belediye başkanı temizleme-düzenleme projeleri yapıyor, ancak can güvenliği gerekçesiyle giremiyor... Sarnıçlar ahır ve mezbahane olarak kullanılıyor. Hayvan üretim ve kesimi orada yapılıyor. Sağlık müdürü ve sayın valimizin bilgisine!

Kadıköy : Kalkedon (Bakır Ülkesi), "*Körler Ülkesi*" şimdilerde orası Kadıköy Belediyesi, orada ilk öğrendiğim semt Moda'ydı. Tarihi Moda İskelesi'ne giderken sıra sıra dondurmacılar ve yayaların gezi alanı... Sonra Kadıköy Belediyesi'ni öğrenmiştim. Tarihi Kadıköy İskelesi'ne varmadan Şehremaneti binası. Kaşıkçı Elması gibi duruyor. Binanın dış cephesinden tut, iç mekânları dahil, bir demet karanfil gibi. 1814-15'te yapılmış. İttihat Terakki imzası. İnsan seyretmeye doyamıyor. Bir de yeni belediye binasına bakın: Yeri, konumu, kimliği tam bir görgüsüzlük örneği, ihtiyaçtan örtünmüş Anadolu hatunu gibi! Eskiden Kadıköy tarafları Konstantinopol'ün yazlık mekânıymış. Sonra Osmanlı-Cumhuriyet döneminde de yazlık köşkler varmış. Şimdilerde 10-17 katlı apartman tarlası!

Sonuç: Sınır olarak Topkapı Surları, Galata, Pera dahil olmak üzere yeni bir İstanbul anlayışını haftaya yazmak üzere...